

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Факультет фортепіано, джазу та популярної музики
Кафедра джазу та популярної музики

ІВАНЧЕНКО СЕРГІЙ РОМАНОВИЧ

**ТВОРЧА ПОСТАТЬ МИКОЛИ МОЗГОВОГО:
СТИЛЬ, ВОКАЛЬНА МАНЕРА ТА ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ
(НА МАТЕРІАЛІ АЛЬБОМУ «ГРАЙ, МУЗИКО МОЯ!»).**

Спеціальність 025 - Музичне мистецтво
Профілізація - Спів естрадний

Наукове обґрунтування творчого проєкту

Науковий керівник –

Беркій Ольга Володимирівна

доктор філософії, доцент

кафедри джазу та популярної музики

Рецензент –

Войтович Олександр Орестович

доктор філософії, доцент

кафедри джазу та популярної музики

Львів-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТВОРЧА ОСОБИСТІТЬ МИКОЛИ МОЗГОВОГО: СТАНОВЛЕННЯ І ПРОВІДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	7
1.1. Життєвий шлях і світоглядні орієнтири митця.....	7
1.2. Формування авторського стилю та виконавська манера Миколи Мозгового.....	16
РОЗДІЛ 2. АЛЬБОМ «ГРАЙ, МУЗИКО МОЯ!» ЯК РЕПРЕЗЕНТАТИВНИЙ ЗРАЗОК ТВОРЧОГО СТИЛЮ МИКОЛИ МОЗГОВОГО.....	20
2.1. Художньо-стильові та жанрово-інтонаційні особливості альбому «Грай, музико моя!».....	20
2.2. Музикознавчі характеристики творів альбому.....	23
2.3. Виконавська манера Миколи Мозгового у записах альбому.....	30
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Актуальність. Творчість Миколи Мозгового становить важливий сегмент української естрадної культури другої половини ХХ - початку ХХІ століття. Його композиторська та виконавська практика віддзеркалює трансформацію музичного середовища на шляху до незалежної України. Дослідження цих процесів дозволяє глибше зрозуміти механізми оновлення національної музичної культури, її адаптацію до нових соціальних і комунікативних контекстів. Мозговий став творцем авторської пісні особливого типу, у якій поєднано емоційно-довірливу камерність, мелодичну традицію та виразну громадянсько-етичну позицію. Це дає підстави розглядати його творчість як окремий феномен у межах української вокально-естрадної ліричної традиції, що потребує систематизації й осмислення в академічному дискурсі.

Микола Мозговий належить до покоління митців, чия творчість стала основою української естради другої половини ХХ століття. Його життя і музика нерозривно пов'язані з долею української культури, з її пошуками власного голосу та духовної самостійності.

Для Мозгового творчість була формою сповіді, способом осмислення буття. «Я не писав пісень, щоб подобатися. Я писав, щоб прожити. Коли не можу сказати словами - співаю» [26]. Цей вислів репрезентує своєрідну філософію внутрішньої щирості митця, що виявляється у його послідовному прагненні уникати комерціалізації творчості, натомість спрямовуючи музичне висловлення на вираження глибинних життєвих переживань засобами звуку та слова.

Відтак, актуальність даної роботи зумовлена недостатньою науковою розробленістю постаті Миколи Мозгового, попри його широку суспільну популярність і культурний авторитет.

Дана робота є продовженням моєї бакалаврської дослідницької праці «Вокальна творчість Миколи Мозгового - золотий фонд українського

естрадного вокального мистецтва» (Іванченко Сергій), у якій було розглянуто аспекти становлення української естрадної пісні та значення у цьому процесі індивідуального стилю Миколи Мозгового. На магістерському етапі дослідження основна увага зосереджується на комплексному аналізі творчої індивідуальності митця, специфіки його виконавської манери та світоглядно-естетичного змісту музичного доробку.

Мета роботи - осмислення процесу формування творчої особистості Миколи Мозгового, його стильових, світоглядних орієнтирів та виконавської манери на прикладі альбому «Грай, музико моя!».

Відповідно до мети, сформульовані **завдання роботи** :

1. окреслити біографічні та культурні передумови формування творчої особистості Миколи Мозгового;
2. увиразнити стильові особливості музичної мови Миколи Мозгового, світоглядно-ціннісні орієнтири митця;
3. проаналізувати художню концепцію альбому «Грай, музико моя!» як цілісного мистецького проєкту, його драматургію, емоційно-образну структуру;
4. узагальнити специфіку вокально-виконавської манери Миколи Мозгового, значення альбому «Грай, музико моя!» у формуванні авторського стилю митця та української культури.

Об'єкт дослідження - творча діяльність композитора та виконавця української естрадної музики.

Предмет дослідження - специфіка формування творчої особистості та виконавської манери Миколи Мозгового.

Матеріал дослідження - альбом «Грай, музико моя!».

Методи дослідження:

- історико-культурний метод - для визначення місця творчості Миколи Мозгового у розвитку української естрадної музики;

- порівняльний (компаративний) аналіз - для співставлення творчого стилю композитора з іншими представниками української та світової естрадної традиції.
- музикознавчий аналіз записів - для опису композицій творів мелодичних та гармонічних особливостей, ритміка й інтонаційної природи творів;
- інтерпретаційний аналіз - для дослідження особливостей виконавського трактування творів (авторського та сучасних інтерпретаторів).

Теоретична база дослідження. Проблематику розвитку української музики та естради привертала увагу багатьох дослідників. Відтак, питання її трансформацій у ХХ столітті висвітлювали А. Конніков і О. Рудницька [48]. Специфіку розвитку української естради другої половини століття розглядали О. Грачова [5], Ю. Дрбчук [7], М. Барановська [1], І. Лепша «100 облич української естради» [13], М. Маслій «Золотий вік української естради (1960-1980-ті роки)» [15]. Сам Микола Мозговий присвятив тенденціям становлення й розвитку української естрадної пісні власне дисертаційне дослідження [31].

Творча еволюція Мозгового, його стильові та виконавські трансформації стали предметом дослідження таких науковців, як О. Мозгова, А. Муха. Водночас, національна ідея та критичне осмислення стану української естради яскраво втілені у публічних виступах і інтерв'ю митця, зокрема: «Шоу є, а туалетів немає» («День», № 138, 2.08.2002), щодо проблем інфраструктури та організаційних аспектів шоу-бізнесу; «Кучма мене вигнав з Києва» («Персонал Плюс», № 13(61), 6.04.2006), про непрості стосунки митця з владними інституціями; «Артистам все одно, за кого співати, - аби гроші платили» («Високий Замок», Львів), про надмірну комерціалізацію музичного середовища та втрату художніх пріоритетів.

У дослідженні здійснено мистецтвознавчий аналіз вокальної творчості Миколи Мозгового як комплексного культурного феномену, що поєднує авторську композиторську манеру, виконавську інтерпретацію та естрадну стилістику кінця ХХ-початку ХХІ століття.

Структура роботи.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел містить 53 позиції. У додатку подані нотні приклади і фото. Загальний обсяг дослідження становить 52 сторінки, з них основного тексту - 36 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ МИКОЛИ МОЗГОВОГО: СТАНОВЛЕННЯ І ПРОВІДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.

1.1. Життєвий шлях і світоглядні орієнтири митця.

Микола Петрович Мозговий (1947-2010) належить до кола визначних постатей української естрадної музики другої половини ХХ - початку ХХІ століття.

Уродженець Хмельниччини, майбутній митець зростав та навчався на Буковині, де увібрав у себе національні інтонації свого краю - мелодизм, щирість, глибоку ліричність. Саме тут, серед гірських пейзажів і традицій співу, формується його перше художнє відчуття музики. Закінчивши Чернівецьке музичне училище імені С. Воробкевича, Мозговий продовжив навчання в Республіканській студії естрадно-циркового мистецтва у Києві, що визначило професійну основу його майбутнього як співака і композитора.

«Я родом із тих гір, де пісня народжується сама. Ти просто слухаєш, і вона звучить у тобі» [28]. Саме так Микола Мозговий характеризує народну стихію, органічність інтонацій, які він згодом переніс у свої естрадні композиції. Для митця пісня - не вигадка, а стан душі, природний процес. В інтерв'ю газеті «Світ особистостей», пояснюючи «буковинський феномен», де кожен другий популярний український співак є уродженцем тих країв» [28], Микола Мозговий акцентує увагу на тому, що саме на Буковині не було ніяких революційних рухів . Тому, там живуть митці і комерсанти, а там і «нині немає радикальних явищ у політиці, тим більше у мистецтві» [26]. Таке середовище було найсприятливішим для розвитку української пісні та її виконавців.

Життєвий шлях М.Мозгового утворює траєкторію творчого зростання з відповідними віхами:

1. Початок творчого шляху та становлення в естраді (кінець 1960-х - 1972)

- Період навчання, пошук та формування власної манери;
- формування вокальної техніки та роботи з текстами;
- перші спроби себе як композитора та поета;
- приєднання до ВІА «Беркут», перший постійний сценічний досвід;
- освоєння студійної роботи;
- формування виразного вокального стилю та впевненого відчуття сцени.

2. Формування композиторського почерку та професійна популярність (1973 - 1978).

- активна праця як над власними піснями так і для інших співаків;
- поступова відмова від «ансамблевого» підходу на користь авторської пісні;
- поглиблення ліричної лінії, поєднання естради, шансону та романсу;
- зростання впізнаваності серед українських виконавців;
- зміцнення співпраці зі студіями та естрадними колективами.

3. Період творчих проривів і всесоюзного визнання Формування індивідуального стилю (1978 - 2000).

- поява низки ключових творів, що визначили стиль Мозгового;
- розширення тематики: від любовної лірики до філософсько-побутової;
- Посилення ролі тексту - пісня стає драматургією
- репертуар розходиться серед провідних сольних виконавців.
- Вироблення власної «вокальної манери Мозгового»: широка фраза, густий тембр, інтонаційна щирість
- зміцнення авторитету у професійному музичному середовищі.

- створення тематично глибоких композицій із нахилом до увертюрності та баладності

- на перший план виходить синтез трьох основ: мелодизм, текст, внутрішня драматургія.

- вихід альбому «Грай, музико моя!» (1998)

- Мозговий активно виступає як соліст і автор

- закріплення особистого творчого бренду

- поглиблення естетики «українського романсу в естрадній формі»

4. Період концептуальних альбомів і переосмислення власної ролі Підсумковий етап і духовно зріла творчість (2000-2006)

- перехід до ширших форм: концертні програми, авторські вечори

- митець як моральний авторитет естради, репрезентант змістовної, емоційної і духовної лінії;

- робота над альбомами та оновленням звучання, посилення камерності, змістовності, філософії тексту;

- поява циклових концертів і творчих зустрічей

- зміцнення образу Мозгового як «співця душі» - інтелектуальна естрада;

Перші етапи творчої діяльності пов'язані з виступами естрадного співака в Івано-Франківську (ВІА «Беркут»), а в 1977 році був запрошений до Київського мюзік-холу. Саме тут відбувається становлення Мозгового як виконавця й автора пісень. Його творчий доробок цього періоду позначений тяжінням до жанру ліричної естрадної пісні, в якій поєднувалися українська мелодика, емоційність та інтонаційна доступність.

На другому Всесоюзному конкурсі артистів естради на краще виконання пісень країн соціалістичної співдружності, що відбувався 1981 року в Ялті, улюбленцем публіки, беззаперечно, був Микола Мозговий, з піснею «Моя земля». Щоправда виконував співак цей твір поза конкурсом.

До того пісня стала лауреатом телепередачі «Пісня-80». Варто було співакові з'явитися на сцені, як зал починав скандувати: «Моя земля», «Моя земля»!

На Ялтинському конкурсі Микола поділив перше місце із співачкою із Херсона Наталею Костенко, познайомив публіку з новими своїми творами «Вперше», «Горянка», «Спомин». Отже, до артиста прийшло визнання. [13]. Композиторська слава прийшла до нього зитора в 1979 році, коли Софія Ротару виконала його пісню «Край». Микола Мозговий переходить до Укрконцерту і з того часу виконує лише власні пісні: «Моя перша любов», «Вперше», «Минає день, минає ніч», «Зачаровані слова», «Дві качелі».

«У кожній моїй пісні є щось від дому. Я не можу відірвати себе від землі, з якої виріс» [28]. Українська пісенна традиція не була для нього декоративним елементом, а виступала як духовна основа, що визначала емоційну правду виконання.

З початку роботи з колективом «Укрконцерту, де він виступав як соліст, розпочинається формування індивідуального стилю Мозгового - лірично-драматичного, щирого, з елементами оперного вокалу. Його ранні пісні - «Горянка», «Край, мій рідний край», «Вперше» - демонструють спробу поєднати фольклорну основу з естрадною ритмікою.

Укрконцерт відігравав вирішальну роль у формуванні професійної естрадної сфери. Це державне об'єднання забезпечувало систему гастролей по всій Україні та за кордоном та концертні програми з участю провідних артистів. Воно також вимагало формування професійного репертуару та високих стандартів вокально-сценічної культури. Саме у такому середовищі виховувалися цілі покоління українських виконавців, зокрема й Микола Мозговий.

Діяльність Миколи Мозгового в системі Укрконцерту відіграла ключову роль в становленні його, як організатора концертного процесу,

так і професійного естрадного виконавця. Саме період співпраці з Укрконцертом став для митця фундаментальним етапом творчого формування, який визначив його подальший вплив на українську естраду.

Потрапивши до цієї інституції Мозговий набув статусу професійного артиста та отримав доступ до широкої слухацької аудиторії. Для нього робота в Укрконцерті і стала тією школою виконавської майстерності, дисципліни, сценічної культури та комунікації з публікою. Саме в цьому середовищі він отримав можливість виступати на провідних майданчиках України, брати участь у державних та міжнародних культурних заходах, знайомитися з основними тенденціями естрадної музики, взаємодіяти з професійними колективами та диригентами та презентувати власні вокально- авторські композиції.

Саме тут виконавська манера Миколи Мозгового почала набувати тієї глибини, щирості та характерної емоційної виразності, які незабаром стануть «візитівкою» митця.

За період роботи в Укрконцерті активізувалася композиторська діяльність Миколи Мозгового. Концертна практика вимагала від артистів створення нового репертуару, який мав відповідати запитам публіки, але в той самий час зберігав індивідуальність виконавця. Все це сприяло формуванню авторського стилю Мозгового, у якому поєдналися ліризм та душевність, національно забарвлена мелодика, доступність і ясність образів, орієнтація на «високу естраду», де пісня має художню глибину.

Саме в цей період з'явилися композиції, що згодом стали класикою української естради. До широкого кола слухачів творчість Миколи Мозгового потрапляла через Укрконцерт. Сама державна система гастролей забезпечувала йому постійні концерти по всіх регіонах України, участь у великих творчих програмах, можливість співпраці з провідними артистами- сучасниками.

Це все сприяло зростанню популярності композитора, а також підвищення статусу пісні, як жанру української естради, яка поєднує національну традицію з сучасною музичною мовою.

Світогляд митця формувався у тісному зв'язку з ідеєю моральної відповідальності артиста перед слухачем. Він неодноразово наголошував, що пісня має не лише розважати, а й «очищати людину зсередини». «Сцена - це не місце для гри. Це місце для правди» [25]. Ці слова демонструють етичну позицію Мозгового як виконавця і автора. Його виступи завжди мали характер щирого зізнання, позбавленого театральності. У цьому полягає специфіка його естрадного реалізму - не зовнішня емоція, а внутрішня чесність. Саме в цих словах можна розпізнати ще один сценічний аспект Миколи Петровича - фонограми, про які чітко висловлювався в своїх інтерв'ю, нещадно викриваючи і гостро критикуючи артистів, які їх використовували [Додаток Г].

У 1970-1980-х роках основною формою існування української естради стають ВІА. Вони дозволяли поєднувати фольклор, сучасні ритми та естрадну співочу манеру. Через ВІА українські артисти вперше системно вводили в репертуар національні інтонації, незважаючи на загальну уніфікацію радянської пісні.

У 1980-их більше і краще про українську естраду від львів'янина Максима Міщенка на писав ніхто. «А все почалося з Володі Івасюка і Юрія Рибчинського. Їхні таланти, самобутність, інтелектуальність, хід думок, написані твори сколихнули Максима, тоді ще першокурсника факультету журналістики Львівського університету, що без української пісні та її піснетворців він жити вже не міг...» [15]. Підмічаючи деталі, знав усе із живого контакту, занотовував усе в цікавих і різножанрових газетних матеріалах, які виносив на суд читача. Завдячуючи цим матеріалам, ми сьогодні можемо побачити етапи формування та розвиток української естради, прослідкувати творчу діяльність та внесок таких

видатних постатей, як Володимир Івасюк і Юрій Рибчинський, Назарій Яремчук і Василь Зінкевич, Оксана та Ігор Білозіра, Левка Дутковського і Віктора Морозова та ін.

В одному зі своїх інтерв'ю Микола Мозговий оцінює цей період так: «У майбутнє перш за все перейдуть традиційні пісні 1960-1980-их, які всі співають: і про терен, і про коня. Вони виконуються залюбки і повсюдно, незалежно, чи це за чаркою, чи без неї» [27].

Поступово, у 1980-1990-х роках, його творчість набуває філософського виміру. Пісні цього періоду: «Любов останньою ніколи не буває», «Моя перша любов», «Прут-ріка» - відзначаються поглибленим психологізмом і роздумами над сутністю життя. «Любов - це єдине, що не старіє. Все інше минає, а любов живе, якщо в ній є правда» [39].

Життєвий досвід, переживання втрат і внутрішні сумніви вплинули на його пізні твори. Наприкінці життя голос Миколи Мозгового втратив колишню силу, однак емоційна достовірність його співу лише посилилася. «Голос може змінитися, але душа - ні. Якщо вона звучить, її чують навіть у тиші» [11]. Для митця головним є не технічна досконалість, а духовне звучання, щирість емоційного посилу.

У 1980-1990-х роках формуються нові художні й соціальні умови:

- зростає інтерес до української пісні;
- починає розвиватися авторська пісня з індивідуальними мелодико-текстовими рисами;
- розширюються можливості телебачення та звукозапису;
- посилюється роль сольних артистів, які здатні створювати власний творчий стиль;
- у 1989 році фестиваль «Червона рута» стає символом відновлення української ідентичності.

У цьому контексті творчість Миколи Мозгового набуває особливої значущості, як синтез ліричної традиції та сучасної естрадної стилістики.

В 1991 році Мозговий припиняє концертну діяльність та віддає перевагу своєму новому хоббі - бізнесу: він керує фондом ім. В. Івасюка, влаштовує пісенні фестивалі («Море друзів» в Ялті, та ім. В. Івасюка в Чернівцях) у нього власна студія звукозапису , що згодом переросла у Державний театр пісні.

Надзвичайно скандальне інтерв'ю, яке дав Микола Мозговий літом 1997 року газеті «Бульвар», не тільки підіграло інтерес публіки до його особистості, а й дало певні результати: поступово, один за одним, провідні українські виконавці обзаводилися «живим» акомпонементом. Для презентації в ПК «Україна» свого нового авторського альбому «Граї, музико моя!» на початку 1998 року Мозговий знову збирає свій гурт «Вересень».

На посаді генерального директора Національного палацу мистецтв «Україна» Миколо Мозговий проявляє себе організатором культурного життя.

Цей етап засвідчує розширення його впливу на музичну культуру не лише як автора та виконавця, а й як менеджера, продюсера та культурного діяча, що активно формував політику української сцени.

У будь-який період діяльності Миколи Мозгового національна ідентичність була світоглядною основою творчості митця.

Попри тривалу діяльність у радянський період, Мозговий послідовно орієнтувався на українську музичну традицію. У низці його творів : «Край, мій рідний край», «Зачаруй», «Материнська любов» простежується опора на народнопісенну інтонаційність, характерні українські мелодичні оберти та тематизація образів рідної землі.

Для митця характерним було прагнення затвердити українську мову в естрадному просторі, який у той час часто був русифікованим. Його позиція полягала в усвідомленні ролі музики як чинника консолідації

національної ідентичності. Саме це визначало значущість його доробку для розвитку української вокально-естрадної культури.

Професійна етика та роль митця у суспільстві були важливими моментами, на яких акцентував увагу Микола Мозговий. У публічних висловлюваннях він неодноразово підкреслював необхідність високих професійних стандартів в українській естраді. Його естетична позиція базувалася на переконанні, що мистецтво має виховувати, формувати емоційну культуру суспільства, а не підлаштовуватися виключно під комерційні смаки.

У цьому контексті значущою є його діяльність на посаді керівника Палацу «Україна» (2005-2010 рр.), де він послідовно реалізовував концепцію державницького підходу до організації концертно-мистецького життя. Мозговий сприяв популяризації українських виконавців, підтримці творчої молоді та розвитку масштабних культурних проєктів.

Життєвий шлях і світоглядні орієнтири Миколи Мозгового дозволяють розглядати його не лише як талановитого естрадного композитора та співака, а й як важливого організатора культурного процесу. Його творчість поєднує професійну майстерність, глибоку ліричність і національно зорієнтовану естетику, що робить його доробок актуальним у контексті розвитку сучасної української музичної культури.

1.2. Формування авторського стилю та виконавська манера Миколи Мозгового.

Творча індивідуальність Миколи Мозгового формується на перетині кількох важливих елементів: народної інтонаційної культури, академічної вокальної школи та особистого етичного світогляду. Для нього пісня була не просто способом самовираження, а засобом комунікації з духовним світом, способом осмислення людських почуттів і призначення митця. «Я не співаю, щоб сподобатися - я співаю, щоб залишитися собою» [27].

Цей вислів відображає головний принцип його творчої позиції - спів, як продовження особистості, а не сценічна роль. У цьому полягає феномен його харизми: глядач не відчуває дистанції між людиною і виконавцем.

Виконавська манера Миколи Мозгового є синтезом: вона поєднує оперну техніку звукоутворення з естрадною виразністю та фольклорною природністю інтонацій. Його голос мав широкий динамічний діапазон - від тихого, інтимного шепоту до повнозвучного forte з багатою тембральною палітрою. «Можна кричати - і не сказати нічого. А можна прошепотіти - і люди заплачуть» [20]. Саме так Микола Мозговий наголошує на глибинному розумінні специфіки звуку.

Митець свідомо використовував динамічні контрасти, як засіб драматургії - у заспівах його голос звучить тихо, довірливо, немов звертається до слухача особисто; а в приспіві - вибухає повним тембром, що символізує емоційне звільнення. Така побудова не лише посилює напруження, а й створює ефект сповіді.

Ліричність виступає основним естетичним принципом його творчого стилю. Вона виявляється не лише у текстах, але й у мелодичній будові творів, тяжінні до м'яких гармонічних модуляцій та широких вокальних фраз. Важливою рисою є також щирість та відвертість художнього вислову, що сприяло популярності його пісень серед широкого слухача.

Творчість Мозгового наскрізно пронизана гуманістичною проблематикою. У центрі його уваги - людина, її внутрішній світ, почуття, сімейні та моральні цінності. Теми материнства, життєвого шляху, любові й духовних переживань займають провідне місце у його піснях.

Серед основних елементів його майстерності виконання:

- постійні комбінації та чергування діафрагмального, оперного, співу та головного звуку, використання грудного та головного резонаторів;

- плавні переходи між регістрами, що забезпечують “співну” кантилену;
- -використання техніки спорідненої з yodel, яку також можна трактувати, як наслідок проблем з голосом. Проте артист навчився використовувати це для формування власного стилю.

Не менш важливим є фразування «на диханні» - кожна фраза логічно завершена, не розірвана, - це створює ефект природного мовлення. Особлива відмінність пісень Миколи Мозгового, полягає у органічній взаємодії тексту та музики. Його композиційна логіка майже завжди підпорядкована змісту - мелодія «дихає» разом із словом. Це особливо помітно у творах: «Грай, музико моя!», «Моя перша любов», «Край, мій рідний край», де автор створює форму - куплет - приспів, із варіаційним розвитком.

Миколу Мозгового часто порівнюють із Квіткою Цісик та Назарієм Яремчуком - усі троє репрезентують ліричний напрям української естради, але з різними виконавськими підходами: Квітка Цісик - ніжна, камерна, із акцентом на чистоту тембру; Назарій Яремчук - драматичний і героїчний; Микола Мозговий - сповідально-філософський, з оперною силою і фольклорною теплотою. Його «оперність» не руйнує естрадність, а, навпаки, надає творам урочистої духовності. Він також справляв враження тим, що вмів тонко балансувати між академізмом і щирістю, що відрізняло його від багатьох сучасників, які або тяжіли до “чистої естради”, або залишалися у межах академічного співу.

Через критичні погіршення стану голосу співак змушений був змінити виразові засоби: він став більше працювати з тембром, артикуляцією, інтонаційними нюансами. Це не послабило, а посилило його вплив. «Голос може змінитися, але душа - ні. Якщо вона звучить, її чують навіть у тиші» [11]. Цей вислів свідчить про зрілість артиста. Він не боровся з віком - він його прийняв, перетворивши неминучість на філософію. Його пізні

пісні звучать спокійніше, але щиріше, і саме ця стриманість створює ефект правди. У цьому періоді особливо відчутна сакральність його творчості - пісня для Мозгового стає молитвою, а сцена - храмом.

«Я ніколи не виходив на сцену з порожніми руками - завжди з серцем» [11] - зізнається Микола Мозговий, засвідчуючи ставлення до виконавства, як до служіння, а не ремесла. Він сприймав спів, як духовну дію, у якій артист зобов'язаний бути чесним перед собою та слухачем.

Особливі акценти у творчості Миколи Мозгового пов'язані зі своєрідним тлумаченням *ad libitum* - «за бажанням». Це не лише музичний термін, а й філософський символ, його життєве кредо: жити і співати вільно, не за правилами, а за велінням серця. У піснях фінальне *ad libitum* перетворюється на музичну тишу, у якій триває зміст - «післязвуччя» пісні. Саме тут проявляється унікальність Мозгового, як митця, що мислить не лише музикою, а й простором мовчання. «Мовчання - теж музика, якщо ти знаєш, що сказати після неї» [48]. Відтак, і пісні Миколи Мозгового не закінчуються, а продовжують жити в душі слухача, перетворюючись на внутрішній діалог.

Микола Мозговий став одним із очільників української естради, зокрема, яскравим представником «української ліричної естради», в якій поєднувалися глибинні традиції народної пісні з сучасними естрадними формами. Творча спадщина композитора є культурним кодом української нації, що відображає її історію, спадкоємність, ментальність і духовність.

Таким чином, формування творчої особистості Миколи Мозгового відбувалося як синтез фольклорного коріння, академічної підготовки та етичної самосвідомості артиста. Його життєвий шлях підтверджує думку, що справжній митець не лише відтворює епоху, а й формує її духовний контекст.

РОЗДІЛ 2

АЛЬБОМ «ГРАЙ, МУЗИКО МОЯ!» ЯК РЕПРЕЗЕНТАТИВНИЙ ЗРАЗОК ТВОРЧОГО СТИЛЮ МИКОЛИ МОЗГОВОГО.

2.1. Художньо-стильові та жанрово-інтонаційні особливості альбому «Грай, музико моя!».

Авторський альбом «Грай, музико моя», до складу якого увійшло 10 пісень Миколи Мозгового, було випущено у 1998 році та презентовано в Палаці «Україна». Він посідає важливе місце в українській естраді другої половини ХХ століття, репрезентуючи етап становлення авторської пісні, як синтетичного жанру, що поєднує риси естрадного романсу, фольклорної ліричності та ознаки індивідуального композиторського письма. Творчість Мозгового вирізняється органічністю мелодичного стилю, високою поетичністю та унікальною здатністю інтегрувати традиційні українські інтонації у сучасну музично-естрадную структуру.

Альбом розглядається як цілісний художній продукт, де музичний текст, поетичний наратив, вокальна інтерпретація та аранжування утворюють єдиний культурний код, характерний для авторської пісенності України кінця ХХ століття.

Альбом «Грай, музико моя» належить до типу авторської пісні, у якій композитор і виконавець об'єднані в одній особі. Це надає музиці Мозгового високого рівня персональної інтонаційної достовірності та емоційної щирості. Такий жанр характеризується домінуванням ліричного висловлювання, сповідальністю, переважанням вокально-мелодичного начала над ритміко-танцювальністю та інтонаційною спорідненістю з українською романсовою традицією.

Як композитор і виконавець, Микола Мозговий активно опирається на елементи української народнопісенної лірики (переважно протяжного

типу), інтонаційні моделі міського романсу та структурні принципи популярної європейської естрадної балади 1970-1980-х років.

У композиціях альбому чітко виявляється східнослов'янський вокальний тип, з характерною кантиленністю, широкими мелодичними фразами та перевагою висхідно-нисхідних інтонаційних жестів. До авторського альбому «Грай, музико моя» (1998) ввійшли наступні пісні:

1. «Грай, музико моя»
2. «Край»
3. «Материнська любов»
4. «Прут Ріка»
5. «Україна»
6. «Зачаруй нас любов»
7. «Різдвяна ніч»
8. «Любов останньою ніколи не буває»
9. «Гадаю»
10. «Вперше» [Додаток Ж].

Як бачимо із трек-листа, тематика пісень доволі різноманітна, проте їх доцільно структурувати на три тематичні блоки:

1. Музика й душа (пісні 1, 9, 10): в цих піснях музика постає як емоційний центр існування.
2. Любов у різних проявах (пісні 3, 6, 8): любов інтимна, романтична, філософська.
3. Земля і духовність (пісні 2, 4, 5, 7): пісні про Україну, природу, рідні витоки, Різдво.

Таким чином, альбом «Грай, музико моя» є цілісною музично-поетичною конструкцією, де композиція «Грай, музико моя» є життєвим кредо автора і виконавця, а пісня «Вперше» завершує збірку м'яким оптимістичним поверненням у приємні моменти юності.

Аранжування альбому витримані в естетиці радянської естради 1970-1980-х років з впливами академічних принципів фактури, “легкого жанру” з використанням електронних клавішних та камерних струнних ансамблів. Для Мозгового характерна темброва стриманість - інструментарій ніколи не переважає вокал, залишаючи провідну роль слову та мелодії. Основні темброві носії - фортепіано, електронні органи синтезатори, струнна група; рідше - саксофон чи гітара як солюючі інструменти. Таке поєднання створює лаконічно-ліричний, прозорий саунд, що є відмінною рисою стилю композитора.

Альбом «Грай, музико моя» виконує низку важливих функцій у розвитку української музичної культури, серед яких закріплення моделі української авторської пісні. Альбом «Грай, музико моя» є яскравим прикладом синтезу пісенного фольклоризму з естрадно-баладним стилем. Багато творів альбому стали репертуарною класикою, вплинули на наступні покоління виконавців, створюючи певні канони ліричної естради.

Лірична домінанта, увага до інтимного переживання, високий рівень поетичної культури - усе це формує важливий культурний типаж українця кінця ХХ століття. Своїми зразками творів високої естради, Микола Мозговий довів, що національна пісенність може існувати у популярному жанрі без втрати автентичної виразності, а українська традиційна мелодика інтегруватися у сучасний естрадний формат.

Альбом «Грай, музико моя» є концептуально цільним музичним циклом, побудованим навколо трьох смислових центрів:

- музика як форма внутрішньої свободи й духовної опори;
- любов як універсальна категорія буття;
- батьківщина і коріння як складова ідентичності людини.

Він поєднує елементи українського мелодизму, естрадної балади, романсу та образної лірики, властивої авторській пісні Мозгового.

2.2. Музикознавчі характеристики окремих творів альбому.

Центральним твором альбому, його своєрідною візиткою та декларацією, є пісня «Граї, музико моя». Пісня була створена в період, коли Мозговий уже здобув широку популярність і мав сформований світогляд та вокальний стиль. Це період його творчої зрілості, коли він поєднував естрадну форму із симфонічним мисленням, а композиторську техніку - з індивідуальною емоційною інтонацією.

Поява пісні «Граї, музико моя!» збігається з переходом Мозгового до філософсько-сповідального жанру, в якому він не тільки розповідає історії, а й осмислює сенс життя, творчості, взаємин між людиною та мистецтвом. Це програмний твір альбому, який виступає тематичним і емоційним ядром альбому. Він має такі музичні особливості, як тричастинну форму з репризою, що додає композиції цілісності; кантилену мелодику з плавними секундовими та терцієвими зворотами. Щодо ладо-гармонії, то це класична тональність, де субдомінантові відтінки створюють відчуття світлого ліризму. У творі музика постає як сила, що рятує, підтримує і веде людину. Композиція задає лірико-філософський тон всьому альбому.

Пісня «Граї, музико моя!» написана у мінорному ладі, що визначає її загальний емоційний фон - стан духовної зосередженості, легкого смутку та внутрішньої молитовності. Мінор Мозгового не є трагічним - це типова українська світла мінорність, у якій біль завжди пов'язаний із очищенням і надією. Гармонічна мова пісні базується на поєднанні класичних тональних функцій та характерних для народної мелодики інтонацій, що створює відчуття епічності та камерності водночас.

Особливістю твору є виразні мелодичні секвенції - послідовні повтори одного й того ж мотиву на різних висотних рівнях. Діатонічна кварто-квінтова «золота» секвенція не лише формує гармонію і мелодику,

а й відіграє смислову роль. Містить алюзію на постійний рух, духовне зростання, підсилює молитовний характер звернення до музики. Завдяки секвенціям створюється відчуття піднесення і внутрішнього розкриття, що є характерною ознакою композиційної логіки Мозгового.

Темп твору позначений як *Andante moderato*, він є рухливим, оскільки постійно змінюється у межах *rubato* та *ad libitum*. Такі темпові зрушення дозволяють виконавцеві “дихати” разом зі словом, створюючи ефект сповіді. У приспіві темп природно розширюється, що підсилює кульмінаційність звучання, тоді як у фіналі *ritardando* повертає слухача до вихідного стану внутрішньої тиші. Темпо-ритмічна свобода є одним із ключових елементів виразності твору, а, відтак, її авторського стилю.

У вступі до пісні домінує фортепіано, яке задає «молитовну ауру» твору. Його звучання - це не просто виконавський жест, а символ покликання, духовного пробудження. Завершення твору позначене поверненням до початкового мотиву, що створює відчуття замкненого духовного кола. Таким чином, вступ і фінал утворюють композиційну рамку, яка перетворює пісню на метафору життєвого шляху.

Визначальним інструментом є фортепіано, партія якого виконує функції покликання, «дзвону» душі, символу народження. У вступі фортепіано звучить у вигляді арпеджованих акордів, акомпонує тло майже невагоме, домінує *pianissimo* - тиша, що осмислена. Поступове наростання від *pp* - *mf* - *f* - метафора життєвого зростання. Фінальне *ritardando* - не згасання, а повернення до витоку, замкнене духовне коло.

Вокальний стиль Миколи Мозгового поєднує оперні прийоми, народні інтонації, естрадна манера подачі, технічні наслідки проблем зі здоров'ям, які він перетворив на унікальну рису. Технічні характеристики співу включають чергування діафрагмального та змішаного голосу, активне використання грудних і головних резонаторів, плавні переходи між регістрами, фразування «на диханні» та вокальна «сповідальність».

Особливе зацікавлення викликає техніка, близька до йодлювання: швидкі стрибки між регістрами, які у Мозгового набувають драматичного сенсу. Вони не «ефект», а «знак болю», який інтегрується в художню тканину.

На відміну від багатьох композиторів, які пишуть музику до текстів, Микола Мозговий часто творить музично-поетичний синтез - мелодія народжується разом зі словом. Його тексти насичені символами: світло, тиша, жінка, музика, промінь, Всесвіт.

У пісні «Граї, музико моя!» музика = жінка = життя = молитва. Метафора жінки-музики та сакральна природа звернення: У рядках:

«Ти - промінь, що душі відкритий звук...

Ти - Всесвіту негадане послання...»

жіночий образ і образ музики невіддільні. Це одна з причин, чому пісня сприймається не як твір, а як покайнна молитва, адресована і жінці, і музиці, і життю.

Основною ідеєю твору - є музика як хранитель емоційної пам'яті особистості. Щодо музичних особливостей пісня має тричастинну форму з репризою; а її гармонічна мова тяжіє до класичної тональної системи з помірним використанням субдомінантових розширень. Пісенна мелодія протяжна, романсова, із частими секундовими ходами, що посилюють емоційність висловлювання. У фактурі твору переважає силлабічна вокальна лінія з м'яким супроводом клавішних та струнних.

Формально пісня - куплетно-приспівна, але внутрішньо - варіаційна. Кожен новий куплет має іншу інтенсивність, інші темпові мікрозміщення, додаткові вокальні відтінки. Приспів - кульмінація, яка у виконанні завжди звучить більше, ніж куплет, навіть у студійних записах композитор-виконавець вводить концертну манеру співу. Це створює ефект «перенесення слухача в живу залу».

«Грай, музико моя!» - одна з найвідоміших пісень Миколи Мозгового, яка посідає особливе місце у його репертуарі завдяки поєднанню ліричного змісту та життєствердної емоційності. Твір репрезентує лірико-патріотичний напрямок української естради та відображає характерний для Мозгового синтез мелодизму, внутрішньої драматургії та щирого психологізму. Текст пісні побудований на низці ключових образів: музика як сила життя, енергія, що підтримує людину; внутрішній діалог героя з власною долею; мотив подолання труднощів і руху вперед. Поетична мова проста, емоційно відкрита, відчутно опирається на фольклорну традицію персоніфікації: музика постає як жива субстанція, «подруга» та супутниця життєвого шляху. Широка кантилена є характерною ознакою творчості Мозгового.

Інтонаційна модель близька до української народної пісні:

- природний рух, плавність, відсутність великих стрибків;
- кульмінація припадає на приспів ;
- підвищення регістру супроводжується інтонаційним «піднесенням», що створює ефект заклику.

Гармонічна мова твору побудована досить стандартно: гармонія опирається на традиційну функційну систему. Застосування субдомінантових та доміантових гармоній створює відчуття простору, руху та внутрішньої енергії. Гармонічна структура не ускладнюється - основний акцент на мелодії й тексті.

Музикознавчий аналіз альбому «Грай, музико моя!» [Додаток В].

Назва композиції	Тривалість	Тональність	Розмір	Темп	Основна форма	Жанрові ознаки
Грай, музико моя	6:40	Сm	4/4	132	Куплет - приспів	Фольклор на естрадна, ad libitum

Щодо ритміко-метричних особливостей пісні, можна виділити:

1. Ритм стабільний, «пісенний», без синкопових або естрадно-джазових ефектів.
2. Переважає 2/4 або 4/4 розмір, типова для української ліричної естради пульсація проте присутні ритмові зрушення, речитативність.

У виконанні Мозгового пісня звучить емоційно піднесено, але без патетики; тембрально тепло, з м'яким грудним звучанням. Чітка дикція дозволяє слухачеві сприймати змістову сторону тексту. Ключовою особливістю є інтонаційна правда: співак не форсує голос, не використовує надмірної вібрації - його виконання природне і життєве. Пісня легко адаптується для академічних голосів (з акцентом на кантілені), для естрадних співаків (із можливим ритмічним підсиленням) та для колективів (хорові або ансамблеві версії).

Головною умовою є збереження щирості подачі й емоційної чистоти. Зробивши детальний аналіз вказаного твору, можна відмітити, «Грай, музико моя!» - твір, що поєднує простоту й внутрішню глибину, лірику й оптимізм, традиційний український мелодизм і сучасну естрадну структуру. Це одна з пісень, яка яскраво відображає характер творчості Мозгового: ясність, теплоту, віру в життя та силу музики. Цей твір займає особливе місце у творчості Миколи Мозгового: він не просто один із хітів, а програмний твір, у якому синтезовано стилістичні ознаки його композиторського почерку, вокального мислення та світоглядної філософії. Це не лише пісня - звернення, а й символічний монолог митця, який сприймає музику як життєву силу, як жінку, як молитву й як долю.

«Край» - пісня про землю, що формує людину - патріота. Тут відчутна романтизація простору «малої батьківщини». Пісня виконується у середньому, спокійному темпі. Інтонації споріднені з народнопісенним типом, особливо в кадансових завершеннях. Атомосфера спргадів

створюють м'які клавішні та струнні інструменти. У пісні поєднуються ностальгія й споглядальна світлість.

«**Материнська любов**» - інтимна лірична баладність роблять цей твір є одним із найемоційніших творів альбому. Серед його особливостей можна відзначити побудову вокальної лінії на довгих аркових фразах, що асоціюються з розмовною інтонацією. Гармонійною особливістю є мінор з мажорними просвітленнями, що підсилює драматургію. Текст співлальний, камерний. Власне, пісня презентує романсову сторону таланту Мозгового.

Фольклоризований образ природи, звернення до топосу річки, як метафори життєвого руху простежується у пісні «**Прут-ріка**». Особливостями твору є дорійський та міксолідійський ладові нахили; легка, хвилеподібні та ритміки, що імітує течію води; мінімалістичне аранжування з акцентом на мелодії. У пісні поєднується етно-ліричність та сучасна естрадна манера.

Наступною піснею альбому є пісня «**Україна**»- гімнічна патріотична балада, яка виступає однією з найпотужніших композицій за емоційним впливом. Музичними характеристиками твору- куплетно-приспівна форма з кульмінаційним приспівом; тембровість (оркестрові елементи, струнна група); широка, патетична мелодика, що нагадує академічні хорові інтонації. Пісня виконує національно-консолідуючу функцію.

«**Зачаруй нас, любов**» - емоційна лірична естрада, з характерною для Мозгового темою кохання, трактованою романтично та світло. З музичних елементів - помірний темп з танцювальними відтінками балади. Мажор з окремими модулюючими відступами, гімн почуттю, що об'єднує людей. Пісня легко запам'ятовується завдяки мелодичній виразності.

Твір «**Різдвяна ніч**» - характеризується духовно-обрядовою інтонаційністю, як один із найбільш атмосферних творів. Має свої певні особливості,- характер близький до колядкової традиції. Ритм пісні

спокійний, урочистий; темброва палітра- дзвінки клавішні, м'які струнні. Твір створює сакральну-світлий настрій Різдва.

«Любов останньою ніколи не буває» - романтичний міні-романс, що є однією з найвідоміших з пісень автора. Лірична динаміка, емоційна кульмінація в приспіві; витончена мелодика з поступовим нарощенням напруги; гармонійний мінор з акцентом на субдомінантову зону,- створюють ефект теплоти. Пісня має яскраво виражений психологізм та справляє сильне враження на слухача.

«Гадаю»- філософська рефлексія, одна з найбільш камерних композицій автора. Внутрішній монолог автора з повільним темпом та мінімалістичною музикою з невеликими гармонічними відхиленнями який віддзеркалює інтелектуально-ліричну сторону творчості Мозгового.

«Вперше» - світла любовна пісня, яка завершує альбом м'яким оптимістичним звучанням. Вона має просту та щирі мелодіку, легкий танцювальний ритм, а мінімальне аранжування з використанням синтезаторних тембрів додає атмосферності 90-х. Пісня створює відчуття завершення музичного циклу, повертаючи слухача до почуття легкості. Як бачимо, кожна пісня авторського альбому є своєрідним творчим шедевром та має свою значимість у альбомі.

Гармонічний аналіз див. [Додаток Г].

Назва композиції	Основні акорди	Гармонічні особливості	Типові прогресії
Грай, музикомоя	Cm Fm G Am Fm G	ad libitum, золота секвенція	I-IV-V; I-VI-IV-V

2.3. Виконавська манера Миколи Мозгового у записах альбому

Виконавська манера Миколи Мозгового є одним із ключових чинників, що сформували його неповторний художній образ та визначили високу цінність його творчості в українській естрадній культурі. Як автор і виконавець, він створив інтегральну модель пісенного висловлювання, де вокал, текст і мелодія злиті в єдину емоційно-сміслову структуру. Аналіз його манери виконання вимагає врахування вокально-технічних, тембрових, інтонаційних, психологічних і сценічних аспектів. Голос Миколи Мозгового має свої темброві особливості та належить до лірико-баритонального регістру з теплим, оксамитовим тембром. Серед основних тембрових рис:

- м'яке грудне звучання, що надає фразі природності та щирості;
- «душевність», властива українській ліричній традиції;
- відсутність різких атак чи форсування.

Тембр Мозгового можна охарактеризувати, як камерний, теплий, спрямований не на демонстрацію сили голосу, а на передачу внутрішнього змісту. Співак використовує в основному середній регістр, що сприяє природності інтонації. Верхні ноти не форсуються, а інтегруються плавно. Перевага середнього регістру надає його виконанню характеру ліричного «мовлення».

Інтонаційно - артикуляційна складова. Особливою рисою виконавства Мозгового є наголос на правдивій, не штучній інтонації. До них відносяться:

- точне відчуття мелодичної логіки;
- співзвучність інтонації зі змістом слова;
- уникнення вокальних прикрас, які можуть “затемнити” зміст.

- Вокальне фразування артиста поєднує декламаційність і кантилену (декламаційно - співучий тип фразування):

- початок фрази наближений до розмовної інтонації,
- розвиток фрази - співучий, мелодичний,
- завершення - м'яке, з легким *diminuendo*.

Мелодико-інтонаційні особливості альбому «Граї, музико моя» [Додаток А].

Мелодичний діапазон До¹ - До². Переважно поступовий Тип мелодичного руху, окремі висхідні стрибки. Фольклорні інтонації, мінор-мажорні переплетіння. Яскраве фразування, вокальна імпровізаційність

Такий тип подачі створює ефект спілкування зі слухачем. Створюючи пріоритет мелодії над технікою, Микола Мозговий принципово уникає надмірної вібрації, різких атак, *glissando*, що не виправдане змістом та. технічних «ефектів». Його естетика - щирість замість демонстративності.

Мозговий надає слову статус семантичного ядра пісні, тому дикція у його виконанні завжди чітка й природна. Використовуючи семантичне фразування, митець виокремлює ключові смислові слова; підсилює інтонаційно важливі моменти; працює з паузами, як виразовим засобом.

У виконанні Мозгового існує органічне співвідношення поезії та мелодії: текст не «підлаштовується» під музику - навпаки, мелодія ніби виростає з поетичного слова. Це рідкісний феномен для естрадної сцени.

Динамічні та агогічні особливості. Однією з виражених особливостей виконавської майстерності Миколи Мозгового, - є динамічна стриманість. У динаміці він уникає максимальних *fortissimo*, рідко застосовує різкі контрасти та використовує нюансову градацію (рівні *mp*, *mf*, *p*).

Під час виконання пісень: темп зазвичай стабільний, без агресивних мелодичних ліній, стрибків чи драматичних уповільнень. У нього немає

«театралізації», що властиво деяким сучасним естрадним версіям. Особливе вагоме місце під час виконання композицій займає психологічна пауза. Пауза в його виконанні - не технічний прийом, а емоційний інструмент, що допомагає передати задумливість, посилити смисловий акцент, створити ефект інтимного звернення.

[Табл. Додаток Б]

Динаміка (куплет / приспів / фінал) mf / f / mp.

Темп помірний у куплетах; приспів трохи швидший; легкі затримки на ключових словах

Емоційно-психологічний аспект виконання. Аналізуючи манеру виконання Миколи Мозгового можна помітити такі аспекти, як сповідальність та ліричний психологізм. Він створює образ людини, що говорить від серця. Емоційність подачі - внутрішня, стримана, але глибока. Основний емоційний колорит його вокалу - задумлива ліричність. У піснях «Материнська любов», «Минає день, минає ніч», «Я повернусь» це проявляється особливо виразно.

Така манера виконання сприяє психологічному контакту із слухачем. Мозговий не використовує зовнішньої театральності, він «говорить» голосом і поглядом. Його сценічний образ ґрунтується на щирості, внутрішній концентрації, спокійній переконливості.

Сценічна поведінка і естетика подачі. Поведінка Миколи Мозгового на сцені характеризується мінімалізмом рухів, впевненістю людини, яка є майстром своєї справи. Мозговий ніколи не переносить акцент на жестикуляцію або пластику. Їх мінімум підсилює: інтонацію, драматургію тексту, психологічний ефект. Позиційна статика є особливим художнім прийомом, а не ознакою відсутності дії - вона створює ефект уваги до слова. Як результат - слухач зосереджується на змісті, а не на сценічному ефекті.

Узагальнюючи особливості моделі виконавської манери Миколи Мозгового, можна відмітити, що вона характеризується:

- Тембровою теплотою і камерністю, зорієнтованою на ліричну емоційність;
- Кантиленно-декламаційним фразуванням, яке створює ефект розмови;
- Абсолютним пріоритетом слова над технікою;
- Стриманою динамікою та стабільним темпом, що підсилює психологічну глибину;
- Мінімалізмом виразових засобів, які набувають великої сили за рахунок змістової наповненості;
- Інтенаційною правдивістю, що формує довіру слухача;
- Щирим емоційним світосприйняттям, яке стало основою його неповторної творчої особистості.

Саме ця модель зробила Миколу Мозгового одним із найвпливовіших представників українського ліричного естрадного стилю другої половини ХХ - початку ХХІ століття.

Творчість Миколи Мозгового - це унікальне явище української естрадної культури другої половини ХХ - початку ХХІ століття. Композитор, поет, співак, філософ, він став одночасно і класиком, і реформатором жанру. Його пісні не належать до швидкоплинної «поп-естради» - це твори, побудовані за законами великої музичної форми: з драматургією, внутрішніми смислами, духовною вертикаллю.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження процесу формування творчої особистості Миколи Мозгового, його стильових, світоглядних орієнтирів та виконавської манери було досягнуто такі результати:

1. З'ясовано та окреслено етапи формування, розвитку і творчої зрілості Миколи Мозгового та культурні осередки в яких зростав та працював митець.

1960 - 1972 - старт і становлення.

1973 - 1977 - формування стилю, професійна впізнаваність.

1978 - 1983 - творчий прорив і популярність.

1984 - 1989 - зрілість, авторська естетика.

1990 - 2000 - концептуальність, розширення форм.

2000 - 2006 - підсумок, філософська лінія, завершення творчої еволюції.

Аналіз життєвого шляху митця засвідчив, що його становлення відбувалося на перехресті традиційної української музичності, авторської пісенної школи та власної етичної позиції, що зумовило унікальну синтезу щирості, громадянської відповідальності й глибокої ліричності.

2. Висвітлено стильові особливості музичного мовлення Миколи Мозгового, яке ґрунтується на органічному поєднанні інтонацій народнопісенного мелосу, мелодичної виразності та драматургічної логіки, спрямованої на створення яскравих, психологічно насичених образів. Його світоглядні орієнтири - гуманістичність, любов до рідної землі, осмислення людських взаємин - посідають центральне місце у художній концепції творчості та зумовлюють емоційну відкритість його музики.

3. В ході опрацювання художньої концепції було здійснено комплексний аналіз альбому «Грай, музико моя!», як цілісного мистецького проєкту із

продуманою драматургією, емоційно-образною структурою та гармонічними особливостями.

Альбом побудовано на контрастному чергуванні ліричних, патріотичних та філософських композицій, що формує внутрішній емоційний розвиток і вибудовує переконливу образну цілісність. Образність альбому опирається на метафоричне осмислення музики як живої субстанції, персоналізацію природи і часу, концепт дороги, життєвого шляху, романтичну символіку (квітка, ніч, роса, ріка). Важливу роль у цьому відіграє вокально-виконавська манера Мозгового - врівноважена і емоційно відкрита, з акцентом на психологічній достовірності. Його інтерпретація творів поєднує інтонаційну чистоту, природність фразування та вміння передати прихований зміст через тонкі динамічні й агогічні відтінки.

Альбом «Граї, музико моя» Миколи Мозгового є художнім феноменом української естрадної культур, що поєднує в собі характерні риси фольклоризму, авторської пісні та естрадної балади, створюючи змістовно-емоційну картину людського досвіду, де музика постає як ключовий медіатор почуттів, пам'яті та духовної стійкості. Це також цілісна музично-поетична конструкція, у якій Микола Мозговий виступає як автор-виконавець у найкращій традиції української авторської пісні, в якій переважає ліричний, кантиленний стиль, характерний для української мелодики.

4. Проаналізовано композиції альбому, серед яких духовною автобіографією митця є пісня «Граї, музико моя!». Вона містить у собі: його філософію, його стиль, його життєвий досвід, його молитву. У порівнянні з «Моя перша любов» можна спостерігати широту діапазону

Мозгового: від гімну життю - до гімну пам'яті. Він уміє бути і камерним, і монументальним; і інтимним, і вселюдським.

5. Узагальнено специфіку вокального стилю та виконавської манери Миколи Мозгового, котра вирізняється, виразною артикуляцією, природною кантиленною манерою та тенденцією до камерності навіть у масштабніших аранжуваннях. Теплим баритоновим тембром виконавець створює інтимну атмосферу, адресуючи кожен пісню конкретному слухачеві, що є ключовим моментом художньої сили авторської пісні. В основі виконання Мозгового - природність та психологічна достовірність, відсутність надмірної технічності, стримане, внутрішньо зосереджене емоційне забарвлення. Автор ніколи не перевантажував подачу вокальними ефектами: музична ідея передається через інтонацію, текст і темброву щирість. Для Мозгового слово - центральний елемент пісні. Тому його виконання вирізняється чіткою артикуляцією, смисловим акцентуванням ключових слів, інтонаційною подачею, наближеною до декламації, речитації, плавним, природним переходом між фразами. Пауза у його піснях має драматичний і духовний зміст. Фінальні *ad libitum* у творах постають як філософські занурення. Микола Мозговий переконував, що пісня повинна продовжувати звучати і після завершення, жити в уяві і в душі слухача, перетворюючись на внутрішній діалог.

Він - творець українського духовного романтизму, в якому музика - це форма молитви, жінка - образ натхнення, тиша - мистецтво, а пісня - шлях до правди. Пісенні композиції альбому «Грай, музико моя» відображають психологічну глибину, поетичність, національну інтонаційну основу та філософське бачення світу. Альбом виконує важливу культурну функцію - зберігає та трансформує українську музичну

традицію в естрадному форматі кінця ХХ століття. Всі ці властивості роблять його важливим об'єктом для подальших музикознавчих і культурологічних досліджень.

Список використаних джерел

1. Барановська М. С. Естрадно-вокальна музика в Україні кінця ХХ - початку ХХІ ст.: тенденції розвитку. *Вісник КНУКіМ*. Київ, 2013. Вип. 8. С. 5-11.
2. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ - початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства: Київ, 2018. 219 с.
3. Бурлака, А. (2023). Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Питання культурології*. 41-51
4. Верещака А. О. Стилї та напрями естрадної музики. *Культура України*. 2011. Вип. 33. С. 260-268.
5. Грачова О. О. Українське естрадне виконавство другої половини ХХ століття (тенденції розвитку). Київ: Вісник КНУКіМ, 2011. Вип. 4 (25). С. 17-23.
6. Деркач С. Різновиди та жанри мистецтва естради. *Грааль науки* 2021. Лютий № 1. С. 554-556. URL: https://www.researchgate.net/publication/349717866_RIZNOVIDI_TA_ZANRI_MISTECTVA ESTRADI
7. Драбчук Ю. П. Українська пісенна естрада 70-80-х років. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*. Маріуполь, 2014. Вип.7. С. 69-72.
8. Дрожжина Н. В. Вокальне мистецтво естради: історія, теорія, практика: підручник. Харків: Естет-Принт, 2019. 336 с.
9. Дружинець М. І. Естрадне музичне мистецтво України кінця ХХ - початку ХХІ століття як фактор євроінтеграції української культури: дис. ... канд. мистецтвознавства: Київ, 2021. 226 с.
10. Іванченко С. Вокальна творчість Миколи Мозгового - золотий фонд українського естрадного вокального мистецтва. Бакалаврське дослідження. Львів, 2023. 64 с. (джерело [15])

11. Конвалюк У. В. Персонологічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х років ХХ - початку ХХІ століть: дис. ... канд. мистецтвознавства: Івано-Франківськ, 2020. 328 с.
12. Концерт Миколи Мозгового 2007. частина 1. URL: https://youtu.be/yYvs_G9qhwI?si=MwhfyVBfYXRgW7D
13. Лепша І. 100 облич української естради «Вересень» Київконцерту. (ст 188) (Джерело [4])
14. Лузіна Л. та Крутогрудова К. Газета «Бульвар Гордона», 2010 р. (джерела 11)
15. Маслій М. М. Золотий вік української естради (1960-1980- ті роки). Чернівці: Букрек, 2016. Кн. 1. 400 с. Кн. 2. 416 с. Кн. 3. 400 с. (джерело [2])
16. Маслій М. Свою 70-ту осінь Микола Мозговий зустрине у бронзі. URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/svoyu-70-tu-osin-mykola-mozgovyy-zustrine-u-bronzi>
17. Міщенко М. Маестро ми не зможем розлюбити URL : <https://wz.lviv.ua/far-and-near/206066-maestro-my-ne-zmozhem-rozliubyty>
18. Мозгова О. М. Інтонаційний зміст пісень Миколи Мозгового (на прикладі пісні «Минає день, минає ніч»). *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 207. С. 22-26.
19. Мозгова О. М. Творчість Миколи Мозгового як явище української масової музичної культури: дис. ... канд. мистецтвознавства: Київ, 2013. 204 с
20. Мозговий М. Інтерв'ю для «Український формат» , 2007 р. (джерело [8])
21. Мозговий М. «Граї, музико моя!» Текст пісні джерела 13)
22. Мозговий М. Інтерв'ю для газети «Вечірні вісті», 29 квітня 2006 р. (джерело [7])
23. Мозговий М. Дозвілля і шоу-бізнес// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Духовна культура як домінанта українського життєтворення», 22-23 грудня 2005 р. Ч. II. Київ, 2005. С. 110-113.

- 24.Мозговий М. Засоби коригування впливу масової естрадної музики. *Культура України*. Харків: ХДАК, 2009. Вип. 27. С. 240-248.
- 25.Мозговий М. Інтерв'ю для видання «Дзеркало тижня», 2003 р. (джерело 5)
- 26.Мозговий М. Інтерв'ю для журналу «Музика і час», 2001 р. (джерело 1)
- 27.Мозговий М. Інтерв'ю для журналу «Культура і життя», 2005 р. (джерело 6)
- 28.Мозговий М. Інтерв'ю телепрограмі «Світ особистостей», 1997 р. (джерело 3)
- 29.Мозговий М. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку української естради. *Вісник ХДАДМ*. Харків, 2008. № 10. С. 72-79.
- 30.Мозговий М. Популярність естрадної музики: механізми формування // *Мистецтвознавчі записки*. Київ: Міленіум, 2009. Вип. 15. С. 23-29.
- 31.Мозговий М. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01. КНУКіМ, 2007. 175 с.
- 32.Мозговий М. Тенденції становлення й розвитку української естрадної пісні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, 2007. 24 с.
- 33.Мозговий М. Тенденції становлення українського естрадного мистецтва. *Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка*. 2005. № 4. Сс. 197-203.
- 34.Мозговий М., Спогади опубліковані у збірці «Зірки української естради», 1995 р.(Джерел 9)
- 35.Мозговий М. Українська естрадна пісня 60-80-х років ХХ століття. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. Рівне, 2005. С. 45-49.
- 36.Мозговий М. Українська пісенна естрада в умовах ринкових відносин *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2005. Вип. 15. Сс. 185-190.

- 37.Мозговий. М Телевиступ, архів Національної телекомпанії України, 2006 р. (джерело 12)
- 38.Музична естрада: словник. Укладач В. М. Откидач. Харків : Видавець І. В. Якубенко, 2004. 446 с.
- 39.«Наодинці з усіма» Телепередача , 2009 р. [Додаток Е] (джерела 10)
- 40.Овсяннікова Н. Ю. Українська естрадна пісня: тенденції розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 1. С. 170-173
- 41.Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навч. посіб. Київ, 2000. 208 с.
- 42.Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: дис. ... канд. мистецтвознавства: Харків, 2017. 203 с.
- 43.Самая Т. В. Естетичні проблеми саунду у естрадному вокальному виконавстві. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство: наук. журн.* Київ:Міленіум, 2015. № 2 (5). С. 193-199. 40.
- 44.Самая Т. В. Основні тенденції розвитку вокального мистецтва естради України 60- 70-років ХХ століття. *Вісник НАКККиМ: зб. наук. пр.* Київ: Міленіум, 2017. Вип. 3. С. 133-137.
- 45.Сапожнік О. В. Антологія української популярної естрадної музики: навч. посіб. Київ: ДАКККиМ, 2003. Ч. 1. 165 с. Ч. 2. 152 с.
- 46.Сапожнік О. В. Сучасна популярна естрадна музика в Україні: до питання дефініції та жанрово-стильових конотацій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 1. С. 327-332
- 47.Серова О. Ю.Долженко І. І.Жанр пісні у творчості Володимира Івасюка і Миколи Мозгового. *Інтерв'ю.* Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
- 48.Творча зустріч з м. Мозговим у Палаці «Україна», 2009 р. (джерела 14)
- 49.Гормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез: монографія. Київ: Ліра-К, 2017. 204 с.

- 50.Цвіліховський В. «У кожного своя на серці музика» URL : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/u-kozhnogo-svoya-na-serci-muzika/>
- 51.Черкашина Н.С. Народнопісенні джерела в українській музичній естраді *Мистецтво та етнос: зб. наук. пр. АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського*. Київ: Наук. думка, 1991, С. 134-135.
- 52.Шевченко О. Г. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920-1990 рр.) : дис. ... канд. мистецтв.: 26.00.01. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2010. 170 с.
- 53.Шнур І. В. Пісенний шлягер як феномен популярної музики другої половини ХХ - початку ХХІ століть (на матеріалі радянської та пострадянської естради): дис. ... канд. мистецтвознавства: Київ, 2018. 298 с.

ДОДАТКИ

Додаток А ст 24

Мелодико-інтонаційні особливості альбому «Грай, музико моя»

Назва композиції	Мелодичний діапазон	Тип мелодичного руху	Основні інтонації	Особливості
Грай, музико моя	До ¹ - До ²	Переважно поступовий, окремі висхідні стрибки	Фольклорні інтонації, мінор-мажорні переливи	Яскраве фразування, вокальна імпровізаційність
Край, мій рідний край	Ля ⁰ - Ре ²	Плавний поступовий рух, хвилеподібні фрази	Український мінор, пентатонічні звороти	Широка кантиленність, лірико-епічний характер
Моя ти пісне, доле сива	Соль ⁰ - До ²	Переважно поступовий; у кульмінації стрибки	Народнопісенні ладові інтонації, міксолідійські елементи	Оповідний характер, думистість
Матусенько моя	Фа ¹ - Ля ²	Спокійний рух, легкі хвилі	Мажор із модальними відтінками	Колисковий характер, м'які опорні ноти
Любов останньою ніколи не буває	Соль ¹ - До ³	Поєднання поступового руху зі стрибками	Романсові інтонації, мінор-мажор	Сильна кульмінація, «мазковий» підйом
Не відкладайте любов на завтра	Фа ¹ - Сі ^{b2}	Рівномірний хвилеподібний рух	Мажорно-мінорні інтонації	Співучість, риторичні паузи
Дві дороги	Соль ⁰ - Соль ²	Поступовий рух з рідкісними стрибками	Мінорні плачевні інтонації	Драматична напруга, довгі фрази
Вчителько моя	Ля ⁰ - Ре ²	Плавний, кантиленний	Мажор, секвенції	Урочистий, подячний тон
Родина	Сі ^{b1} - Фа ²	Поступовий рух,	Гімнічні мажорні	Колективний характер

		кульмінаційн і підйоми	інтонації	звучання
Пісня поверненн я	Соль ¹ - До ²	Поступово- хвилеподібни й	Мінорно- мажорні інтонації	Ностальгійність , м'які каденції

Додаток Б

Динамічні та агогічні особливості

№	Назва пісні	Динаміка (куплет / приспів / фінал)	Агогіка (темп, виразність)
1	Грай, музико моя	mf / f / mp	Темп помірний у куплетах; приспів трохи швидший; легкі затримки на ключових словах
2	Край, мій рідний край	mp / f / mf	Куплети повільні; приспиви помірно прискорені; мелізми для емоційного підсилення
3	Материнська любов	p / mf / f	Плавна агогіка; затримки на важливих словах; легкі прискорення на кульмінаційних фразах
4	Прут-ріка	mp / f / mf	Темп середній; у приспіві невеликі прискорення; ритмічні повтори мотиву
5	Україна	mf / f / mf	Темп стабільний; паузи на важливих словах; підкреслення патріотичних інтонацій
6	Зачаруй нас, любов	mp / f / mf	Плавна агогіка; легкі прискорення та затримки у вокальних фразах
7	Різдвяна ніч	p / mf / f	Повільний темп; ритмічні прикраси; затримки для підкреслення святкового настрою
8	Любов останньою ніколи не буває	mf / f / ff → mp	Темп рівний; приспиви трохи швидші; мелізми для емоційного підсилення

9	Гадаю	mp / f / mf	Помірна агогіка; невеликі прискорення на кульмінаціях; паузи для акцентів
10	Вперше	p / mf / f → mp	Поступовий розвиток темпу; приспиви трохи швидші; затримки на ключових словах

Додаток В

Музикознавчий аналіз альбому «Грай, музико моя!»

Назва композиції	Тривалість	Тональність	Розмір	Темп	Основна форма	Жанрові ознаки
Грай, музико моя	6:40	Cm	4/4	132	Куплет - приспів	Фольклорна естрадна, ad libitum
Край, мій рідний край	4:50	Gm	4/4	118	Куплет - приспів	Лірична естрадна, фольклорні інтонації
Материнська любов	5:10	Fm	4/4	84	Тридольна куплетна	Лірична балада
Прут-ріка	4:40	Dm	2/4	126	Куплет - приспів	Фольклорно-танцювальна
Україна	5:30	C	4/4	100	Куплет - приспів	Патріотична естрадна
Зачаруй нас, любов	5:20	Em	4/4	96	Куплет - приспів	Лірична естрада
Різдвяна ніч	4:30	Am	3/4	80	Куплетна	Колядкова стилістика
Любов останньою ніколи не буває	5:00	Bb	4/4	92	Куплет - приспів	Естрадна балада
Гадаю	4:20	Em	4/4	108	Куплет - приспів	Естрадний романс
Вперше	4:10	D	4/4	120	Куплет - приспів	Поп-естрада

Гармонічний аналіз альбому

Назва композиції	Основні акорди	Гармонічні особливості	Типові прогресії
Граї, музикомоя	Cm Fm G Am Fm G	ad libitum, золота секвенція	I-IV-V; I-VI-IV-V
Край, мій рідний край	Gm Eb F D7	модальні звороти, міксолідійські інтонації	I-VII-I; I-IV-V
Материнська любов	Fm Db C7 Bbm	лірична субдомінантова опора	I-VI-II-V; I-IV-I
Прут-ріка	Dm C Bb A	танцювальні діатонічні оберти	I-VII-VI-V; I-IV-V
Україна	C Am F G	гімнічна гармонія, діатонічна стабільність	I-V-vi-IV; I-IV-V
Зачаруй нас, любов	Em C D B7	лірична секвенція, домінантові підтримки	i-VI-VII-V; i-IV-V
Різдвяна ніч	Am G F E	церковно-ладові елементи	i-VII-VI-V; i-IV-V
Любов останньою ніколи не буває	Bb Gm Eb F	романсовість, м'які субдомінанти	I-vi-IV-V; I-III-vi-II
Гадаю	Em G D C	поп-романсова прогресія	I-V-vi-IV (в паралелі); i-III-VII-VI
Вперше	D Bm G A	молодіжна поп-естрада, яскраві доміанти	I-V-vi-IV; I-IV-V

Додаток Г

- Ви завжди вважалися непримиреним борцем із фонограмами. Багато перемог на цьому фронті Вам вдалося здобути?

- Усі мої перемоги, вони в руках депутатів, які протягом останніх п'ятнадцяти років просто обдурюють музичних споживачів. А я в свою чергу не маю права їм щось заперечити. Вони ж, бачте, законотворці. Щоправда, з одним обмовленням: творці, які самі не в змозі самі творити, оскільки геть не розуміються на мистецтві. А в парламенті мають перебувати юридично освічені люди. У нас же донині не ухвалено жодного закону, який би регулював стосунки споживача, тобто слухача, та виконавця. Спробували б ви у Європі заспівати під фонограму. Та вас же одразу в тюрму запроторять.

Додаток Д

інтерв'ю з Миколою Мозговим

Газета «День»

«ШОУ Є, А ТУАЛЕТІВ НЕМАЄ»

[- Миколо Петровичу, ви багато років на естраді, яку раптом почали називати шоу-бізнесом. Що це таке? Він справді існує, чи це такий собі фантом, який так і не став дійсністю?

- Сьогодні ми любимо використовувати іноземні слова з приводу і без нього. Насправді українська естрада ще не стала шоу-бізнесом. У нас є шоу і немає бізнесу. За великим рахунком, відсутнє чисте продюсерство, тобто люди, які мають власні гроші і вкладають їх у виконавця. У нас усе в зародковому стані, а різні фестивалі - це, як правило, стаття з відмивання грошей. Передусім немає продуманої державної політики, а це - основа основ у будь-якій країні. Наприклад, у часи радянської влади існував «Укрконцерт», який координував усю естрадну діяльність. Розвалили, а

що натовість? Нині хто що хоче, те й робить. Репертуар основної маси артистів не витримує жодної критики, про широку гастрольну діяльність одні розмови. Зате в кожному інтерв'ю навіть новоспечена «зірка» розповідає про концертні тури. Це все фікція! Фактично одиниці здатні зробити нові програми і зібрати повні зали, бути рентабельними. Причому кількість публіки, яка побувала на концертах, дуже часто не є показником касового аншлагу.

Наш так званий шоу-бізнес повинен мати все: голову, тулуб, руки, ноги, а його обрізали по самі вуха, ось і вийшов каліка. У цьому не вина музикантів, талановитих артистів - вони стараються, як можуть. Винна держава в особі керівництва різних іпостасей: від Президента країни та спікера парламенту до міністра і рядового чиновника міністерства культури. Вони не розуміють до кінця, що в естрадній галузі - біда. Немає законів, які регулюють масу проблем, а ті, що прийняли, створено людьми, дуже далекими від шоу-бізнесу.

В одному з інтерв'ю, в переддень свого 45-річчя, Павло Зібров розповів, скільки йому, бідоласі, треба коштів: заплатити авторам пісні, аранжувальнику, в яку суму обходиться кліп, оренда залу, костюми, зарплата музикантам та інші витрати. Справді, потрібні величезні гроші, і він ходить, шукає. Ну зробив Паша шоу, а де бізнес? У касі палацу «Україна» продали мізерну кількість квитків, основна маса глядачів прийшла за запрошеннями - ось вам і весь бізнес.

Ще один аспект. Хто сьогодні відвідує концерти? Так звані нові українці, бізнес і політеліта. Але їх небагато, і вони віддають, як правило, перевагу заїжджим гастролерам, а не місцевому естрадному «продукту». Люди середнього і старшого віку практично не ходять ні на концерти, ні в театр через досить прозаїчну причину - немає коштів. А молодь «на халяву» фестивалить на різних масових святах, попиває пиво, палить, колеться, сміється, оскільки організатори дійств спорудять сценічний майданчик - а

далі їх нічого не турбує. Народ нап'ється пива, а туалетів немає. За прикладами ходити далеко не треба. У що перетворюється наша столиця після «гульні» Дня Києва, чи береги Дніпра в Каховці після фестивалю «Таврійські ігри»? Жах. Тонни сміття, лісі схили. Про яку культуру може йтися? На мій погляд, усі подібні масові видовища - показуха заради показухи. Прибутків - нуль! Спробуйте продавати на заходи «Ігор» квитки, і замість тисячі глядачів придуть одиниці.

Де буде «чудова таврійська публіка»? Вдома біля телевізора чи у пивниці. Мені не подобається, що у нас немає професійного підходу до шоу-бізнесу. Потрібні дотації держави на важливі акції, необхідно допомагати талантам, вивчати досвід розвинених країн.

- Але ж Мадонну навряд чи спонсує уряд США.

- Ви думаєте, в Америці, Англії чи Франції молодими артистами займаються тільки меценати? У них також є міністерство культури, але там чиновники не просто відсиджують час у кабінетах, бюрократичний апарат там менший, а коефіцієнт корисної дії більший. Звідки беруться таланти?

Наприклад, у колишньому СРСР ми мали чітку систему: планували концертну діяльність, худради приймали програми. Я не ностальгую за минулим, зовсім не закликаю до старих порядків. Але те хороше, корисне, що було, мені здається, не варто відкидати. Ще раз підкреслюю: потрібна продумана стратегічна програма дій з боку держави, підкріплена меценатською підтримкою.

- Існує думка, що якщо є гроші, то можна «розкрутити» кого завгодно, навіть хто не володіє вокальними й акторськими даними. Це справді так?

- Вкладати гроші у посередність - викидати їх на вітер. Масова реклама, ефіри, рекомендовані публікації, кліпи, навіть концерти - все можливе, але якщо немає таланту, то за жодні гроші його не купиш. Пару

років новоспечена «зірка» походить на естрадні тусовки. Вкладе в неї «добрий дядько» тисячі доларів, але прийде час, і йому набридне викидати гроші, а без дотацій і фінансових ін'єкцій «зірка» трісне, немов повітряна куля. Подібні артисти-шептуни, чії вокальні дані підтягнуто з допомогою різних хитрощів на студіях звукозапису фактично з однієї ноти, які не вміють співати без фонограми, нагадують мені бігунів на короткі дистанції. Скільки було різномастих ЛільЗарецьких і де вони сьогодні? Все це пшик. Наприклад, львів'янину Гаріку Кричевському піар-акції ні до чого. Навіть від руки напишіть оголошення про його виступ, повісьте на будь-якому стовпі - і прийдуть натовпи шанувальників його шансону.

АПЛОДИСМЕНТИ І РЕСТОРАНИ ЯК ПОКАЗНИК ПОПУЛЯРНОСТІ

- А скільки ж «коштує» створення справжньої особистості?
- Певних цінників немає: вклав стільки-то у.о. - і ось вам особистість, лідер. Я вважаю, що грошове підживлення потрібне тим, хто вже досяг певного результату, у кого є потенціал. Кумирів, яскравих, самобутніх імен, зі своїм почерком, творчою індивідуальністю в українській естраді небагато. Це не масове виробництво, а селекційна, ювелірна робота. Вчасно розпізнати талант, підтримати, розкрити його грані повинен продюсер. Хоч у нас усі, кому не ліньки, так себе називають, а за великим рахунком вони просто адміністратори. Ось Ігоря Ліхуту називають продюсером Таїсії Повалій. Він не продюсер, а її чоловік, який навіть не зумів примусити дружину перейти на його прізвище. У Ігоря є власні гроші? Ні, він як менеджер, директор займається організаційними питаннями. Або Юрій Нікітін. Які у нього досягнення? Ірина Білик - у минулому «секс-символ української естради», як вона себе називала. Помелькала пару років, пострибала, і де її хіти сьогодні? Мені можуть заперечити, що співачка нещодавно народила сина, займається

вихованням дитини. Адже Мадонні, яку за іміджем копіювала Білик на початку своєї кар'єри, материнство не заважає творчості. Вона встигає міняти коханців, виходити заміж, народжувати дітей, зніматися в кліпах та в кіно, записувати альбоми, виступати не тільки на естраді, але й грати в театрі. Кого сьогодні продюсує Нікітін? Андрія Данилка. Але популярна провідниця Вірка Сердючка потрапила до нього вже досить відомим артистом. До речі, я не шанувальник Данилка. Хоч він парубок талановитий, але в його програмах маса несмаку. Репертуар у юнака слабкий. З часів Гоголя у Данилка не змінилася мова - суржик. Андрій не говорить - «стібається». Його програми позбавлені смаку, репризи - суцільна вульгарщина. Юнаку потрібен хороший режисер, наставник, або хоч би більш критично подивитися на себе і свою творчість.

Грай, музико моя

Микола Мозговий

МИКОЛА МОЗГОВИЙ

Грай, музико моя

1. Грай, музико моя	6:41	1. Зачаруй нас любов	4:57
2. Край	4:25	2. Різдвяна ніч*	4:47
3. Материнська любов	4:35	3. Любов останньою ніколи не буває*	5:50
4. Прут ріка	4:53	4. Гадаю*	3:26
5. Україна*	4:30	5. Вперше	3:05

Загальний час **44:08**

Музика: Микола Мозговий

Слова: Микола Мозговий за винятком - Ю.Сердюк(А1), А.Демиденко(В1), В.Близнюк(В2), М.Кликовка(В3), М.Куруц(В4)

Аранжування: С.Круценко(А1, А3, В1, В3), А.Слабошпицький(А2, А4, В2, В5), Є.Іродов(А5, В4)

Студія: Український Державний Театр Пісні

* виконує Засл. арт. України **Ольга Макаренко**

Виконавчий продюсер альбому: О. Красиловський

© 1998 . Український Державний Театр Пісні
© 1998, Корона Інт./ІнтерКРАСС Рекордс
Всі права застережені! Зроблено в Україні.

тел./факс (044) 229.2919

© Дизайн видавництва СУВІЙ, 1998

Микола Мозговий

Грай, музико моя